

WŁAŚCIWOŚCI JĘZYKOWE TEKSTU DYPLOMATYCZNEGO

1. Dyplomacja. Dyplomata. Dyskurs dyplomatyczny

Dyplomacja jest taktyką, narzędziem polityki zagranicznej. Słowo *dyplomacja* wywodzi się od greckiego *diploma*, które oznaczało tabliczki wręczane w starożytnej Grecji posłańcom w celu potwierdzenia ich pełnomocnictw. Historia dyplomacji wiąże się z powstaniem państw i potrzebą utrzymywania stosunków oraz rozwiązywania konfliktów między nimi. Przez dyplomację należy rozumieć specyficzną treść i formę działania państwa oraz zespół osób oficjalnie reprezentujących państwo w jego stosunkach z innymi podmiotami prawa międzynarodowego¹.

Dyplomata lub przedstawiciel dyplomatyczny (ang. *diplomatic representative*, fr. *représentant diplomatique*, niem. *diplomatischer Vertreter*) to oficjalny przedstawiciel państwa za granicą, czyli zatrudniony w dyplomacji. Wszyscy przedstawiciele dyplomatyczni akredytowani w określonym państwie tworzą jego korpus dyplomatyczny. Korpus dyplomatyczny to: szefowie misji dyplomatycznych, czyli m.in. ambasador, nuncjusz apostolski, poseł, *chargé d'affaires*, a także członkowie personelu dyplomatyczno-konsularnego misji, czyli osoby posiadające stopień dyplomatyczny, np. radca – minister, radca, I, II lub III sekretarz, *attaché*. Szefowie misji dyplomatycznych dzielą się na trzy klasy: ambasadorów i nuncjuszów apostolskich, akredytowanych przy głowach państw oraz innych szefów misji równorzędnego stopnia; posłów, ministrów i internuncjuszów apostolskich, akredytowanych przy głowach państw; *chargé d'affaires*, akredytowanych przy ministrach spraw zagranicznych.

¹ J. Sutor, *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, Warszawa 2004.

Natomiast przez dyskurs² dyplomatyczny należy rozumieć zespół reguł działania związany z negocjowaniem umów między państwami oraz pozyskania wsparcia wojskowego dla reprezentowanego kraju. Wiąże się to też z rozwiązywaniem w pokojowy sposób problemów między państwami.

2. Tekst dyplomatyczny

Przez tekst można rozumieć konkretną językową strukturę funkcjonalną, zbudowaną z jednostek zdaniowych powiązanych formalnymi (leksykalno-składniowymi) i innymi środkami spójnościowymi w jedną całość komunikatywną (informacyjną). Traktowanie tekstu jako aktu komunikacji, jednostki łączącej system i użycie zrodziło nowe spojrzenie na tekst – jako dyskurs. Pojęcie tekstu jest utożsamiane z pojęciem dyskursu³, pojęcie dyskursu jest traktowane przy tym jako terminologiczna redundancja pojęcia tekstu⁴, dyskurs jest pojmowany jako zjawisko wstępne do opisu tekstu⁵, wreszcie postulowane jest całkowite oddzielenie tekstu od dyskursu⁶. Tekst może być pisany lub mówiony.

Przez tekst dyplomatyczny należy rozumieć korespondencję dyplomatyczną, czyli pisma między przedstawicielami i organami podmiotów współczesnego prawa międzynarodowego, a przede wszystkim między przedstawicielami państw i organizacji międzynarodowych. Współczesne teksty

² Za największego popularyzatora *dyskursu* uważa się przedstawiciela nurtu anglojęzycznego T. A. van Dijk, który podaje, że dyskurs to zdarzenie komunikacyjne, które odnosi się do języka mówionego oraz sposobów wypowiadania się i wskazuje na jego trzy wymiary: użycie języka, przekazywanie idei oraz interakcję, zob. T.A. van Dijk, *Dyskurs jako struktura i proces*, przeł. G. Grochowski, Warszawa 2001; T.A. van Dijk, *Contextual knowledge management in discourse production. A CDA perspective*, [in:] *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*, R. Wodak, P. Chilton, Amsterdam 2005, p. 71–100; T.A. van Dijk, *Badania nad dyskursem*, [w:] *Współczesne teorie socjologiczne*, t. 2, red. A. Jasińska-Kania, L.M. Nijakowski, J. Szacki, M. Ziółkowski, Warszawa 2006, s. 1020–1046; T.A. van Dijk, *Kontekstualizacja w dyskursie parlamentarnym. Aznar, Irak i pragmatyka kłamania*, [w:] *Krytyczna analiza dyskursu. Interdiscyplinarne podejście do komunikacji społecznej*, red. A. Duszak, N. Fairclough, Kraków 2008, s. 215–244.

³ I. Bellert *O pewnym warunku spójności tekstu*, [w:] *O spójności tekstu*, red. M.R. Mayenowa Wrocław 1971, s. 47; R. Grzegorzczkova *Głos w dyskusji o pojęciu tekstu i dyskursu*, [w:] *Tekst. Problemy teoretyczne*, red. J. Bartmiński, B. Boniecka, Lublin 1998, s. 37–43.

⁴ B. Boniecka *Lingwistyka tekstu. Teoria i praktyka*, Lublin 1999, s. 32.

⁵ J. Labocha *Tekst, wypowiedź, dyskurs*, [w:] *Styl a tekst*, red. S. Gajda, M. Balowski, Opole 1996, s. 49–53; A. Duszak, *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa 1998, s. 13–21, 61–66.

⁶ M. Kawka, *Dyskurs i tekst w świetle uwarunkowań konsytuacyjnych i kontekstualnych*, „Polonica” 1998, nr 19, s. 31–40.

dyplomatyczne (korespondencja dyplomatyczna) obejmuje następujące kategorie: korespondencja dyplomatyczna na szczeblu głowy państwa, szefa i członków rządu; korespondencja dyplomatyczna *sensu stricto*, czyli noty i pisma dyplomatyczne wymieniane przez ministra i ministerstwo spraw zagranicznych z obcymi misjami dyplomatycznymi; korespondencja pół-oficjalna i prywatna; korespondencja organizacji międzynarodowych; specyficzne formy przekazywania stanowiska państw w rodzaju komunikatów, deklaracji, manifestów, proklamacji itp.; depesze dyplomatyczne. Przedmiotem opisu będą polskie noty dyplomatyczne z lat 1918–1926:

- 22 XII 1918 r.: *Nota ministra spraw zagranicznych RP L. Wasilewskiego do ludowego komisarza spraw zagranicznych RSFRR G. Cziczierina w sprawie przeszkód uniemożliwiających nawiązanie normalnych stosunków z Rosją Radziecką* (NmszLW/22/XII/1918);
- 7 II 1919 r.: *Nota ministra spraw zagranicznych RP I. Paderewskiego do ludowego komisarza spraw zagranicznych RSFRR G. Cziczierina zapowiadająca przybycie do Moskwy specjalnego delegata rządu polskiego A. Więckowskiego* (NmszIP/7/II/1919)
- 25 II 1919 r.: *Nota Roma Dmowskiego do przewodniczącego Komisji Spraw Polskich: wyjaśnienia do memoriału terytorialnego* (NRoDm/25/II/1919);
- 26 II 1919 r.: *Nota Roma Dmowskiego do przewodniczącego Komisji Spraw Polskich: sytuacja Polaków na ziemiach kontrolowanych przez Niemcy* (NRoDm/26/II/1919);
- 28 II 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do przewodniczącego Komisji Spraw Polskich: zachodnie granice Polski* (NDePo/28/II/1919);
- 3 III 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do przewodniczącego Komisji Spraw Polskich: wschodnie granice Polski* (NDePo/3/III/1919);
- 19 IV 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej – I. rata odszkodowań niemieckich na rzecz Polski* (NDePo/19/IV/1919);
- 30 IV 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do przewodniczącego konferencji pokojowej: własność Polski zabrana przez Prusy* (NDePo/30/IV/1919);
- 2 V 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do przewodniczącego konferencji pokojowej: własność Polski zabrana przez Prusy* (NDePo/2/V/1919);
- 3 VI 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej w sprawie „Uwag” delegacji niemieckiej: granica polsko-niemiecka* (NDePo/3/VI/1919);
- 5 VI 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do członków konferencji pokojowej: propozycja przyłączenia Górnego Śląska do Polski bez plebiscytu* (NDePo/5/VI/1919);

- 9 VI 1919 r.: *Nota Delegacji Polskiej do przewodniczącego konferencji pokojowej: plebiscyt na Górnym Śląsku* (NDePo/9/VI/1919);
- 27 III 1920 r.: *Nota ministra spraw zagranicznych RP S. Patka do ludowego komisarza spraw zagranicznych RSFRR G. Cziczierina z propozycją rozpoczęcia rokowań pokojowych* (NmszSP/27/III/1920);
- 22 IV 1922 r.: *Nota ministra spraw zagranicznych RP K. Skirmunta do ludowego komisarza spraw zagranicznych RSFRR G. Cziczierina w związku z traktatem w Rapallo* (NmszKS/22/IV/1922);
- 23 X 1926 r.: *Nota wręczona ludowemu komisarzowi spraw zagranicznych ZSRR G. Cziczierinowi przez chargé d'affaires RP w Moskwie K. Wyszyńskiego w związku z podpisaniem traktatu radziecko-litewskiego* (Nchd'aKW/23/X/1926).

Noty dyplomatyczne to teksty stosowane wyłącznie do pisemnego komunikowania się między ministerstwem spraw zagranicznych i misjami dyplomatycznymi oraz międzyrządowymi i organizacjami. Rodzaje not dyplomatycznych: nota osobista (podpisana), nota werbalna (*note verbale*), nota okólna (*note circulaire*), nota zbiorowa (*note collective*), nota identyczna (*note identique*). Nota osobista (podpisana) jest stosowana w sprawach najważniejszych lub okolicznościach uroczystych, wymagających osobistego zaangażowania się ministra spraw zagranicznych, jego zastępcy lub szefa misji dyplomatycznej. Nota werbalna (*note verbale*) jest stosowana w korespondencji dyplomatycznej, służy załatwianiu wszystkich bieżących spraw misji dyplomatycznej lub ministerstwa spraw zagranicznych państwa przyjmującego w stosunku do misji dyplomatycznej. Nota okólna (*note circulaire*) to rodzaj noty werbalnej, z tą różnicą, że rozsyłana jest przez jednego nadawcę równocześnie w identycznym brzmieniu do kilku lub wszystkich misji dyplomatycznych w stolicy danego państwa. Służy do informowania wszystkich misji bądź o stanowisku zajęтым przez państwo wysyłające w danej kwestii politycznej, bądź o różnych faktach o znaczeniu porządkowo-technicznym, np. o wyjeździe i przyjeździe szefa misji. Nota zbiorowa (*note collective*) wysyłana jest w wyjątkowych sytuacjach i zazwyczaj w bardzo ważnych kwestiach politycznych przez kilka zainteresowanych państw do jednego państwa i przedstawia ich wspólne stanowisko w danej kwestii. Nota identyczna (*note identique*) to nota o identycznym brzmieniu wysyłana przez jedno państwo do dwóch lub więcej państw.

3. Normatywność tekstu dyplomatycznego

3.1. Normy grzecznościowe

Korespondencja dyplomatyczna, podobnie jak dyplomacja, ukształtowała się w ciągu wieków. Zarówno forma, jak i styl korespondencji dyplomatycznej podlegają normom obowiązującym w kontaktach dyplomatycznych (tzw. etykieta dyplomatyczna). Przy redagowaniu pism dyplomatycznych obowiązuje znajomość formuł grzecznościowych. Są to słowa, związki wyrazowe, formy zachowania się będące wyrazem uprzejmości, oznaką dobrego wychowania; uprzejme, pochlebstwa, czasem nawet komplementy. W notach dyplomatycznych obowiązują swoiste formy grzecznościowe, nie tylko rozpoczynające i kończące notę, ale także wewnątrztekstowe. Początkowe formuły grzecznościowe rozpoczynające notę dyplomatyczną, np.:

Zgodnie z życzeniem Waszej Ekscelencji, **pospieszam przesłać** Jej memoriał o terytorium przyszłego państwa polskiego wraz z objaśniającą mapą Polski. (NRoDm/25/II/1919)

Pozwalam sobie dołączyć do tego memoriału parę uwag. (NRoDm/25/II/1919)

Potwierdzając odbiór depeszy Ludowego Komisariatu Spraw Zagranicznych Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej z dn. 12 bm Nr 32483 **mam zaszczyt zakomunikować** w imieniu Rządu Rzeczypospolitej Polskiej, że jedynym zadośćuczynieniem mogącym zlikwidować konflikt, przedłużający się z winy Sowietów będzie: [...]. (NmszLW/22/XII/1918)

Zwrot grzecznościowy *mieć zaszczyt* występuje najczęściej w znaczeniu *prosić, zakomunikować, złożyć uszanowanie* i poprzedza właściwą wypowiedź (zamiast: *proszę, komunikuję, składam uszanowanie*).

Końcowe formuły grzecznościowe różnią się w zależności od typu noty. W notach osobistych końcowy zwrot grzecznościowy zazwyczaj brzmi:

Zechciej Pan przyjąć, Panie Ambasadorko, **wyrazy głębokiego poważania**. (NRoDm/25/II/1919)

Zechce Pan przyjąć, Panie Przewodniczący, **wyrazy naszego bardzo wysokiego szacunku**. (NDePo/30/IV/1919)

3.2. Normy ceremonialne

Normy ceremonialne to formy i reguły, dzięki którym nadaje się uroczysty charakter oficjalnym wizytom, ale i pismom dyplomatycznym. To konwencjonalne, przesadne dowody uszanowania, często wręcz kurtuazyjne, charakteryzujące się nadmierną uprzejmością i wyszukaną grzecznością:

Panie Ambasadorze! Zgodnie z życzeniem **Waszej Ekszelencji**, pospieszam przesłać Jej memoriał o terytorium przysługującego państwu polskiemu wraz z objaśniającą mapą Polski. (NRoDm/25/II/1919)

Panie Ambasadorze! Chciałbym również zwrócić uwagę **Waszej Ekszelencji** na niebezpieczeństwo wynikające dla bytu materialnego kraju z dłuższego pozostawienia prowincji polskich w rękach administracji niemieckiej. (NRoDm/26/II/1919)

3.3. Normy protokolarne

Reguły postępowania i zachowania dyplomaty, normy obowiązujące w kontaktach urzędowych z władzami państwa akredytacji, jak również we wzajemnych stosunkach między placówkami dyplomatycznymi innych państw w danej stolicy, określa protokół dyplomatyczny. Protokół dyplomatyczny reguluje także wzajemne kontakty osób reprezentujących dane państwo, jak również instytucji i urzędów. Jest elementem międzynarodowej dyplomacji. Jest to zbiór reguł i przepisów określających formy organizacyjne i praktyczne kwestie związane z realizacją oficjalnych kontaktów, w tym także kontaktów korespondencyjnych⁷.

Normy protokolarne w notach dyplomatycznych dotyczą formy i stylu pisma, zakładają stosowanie i przestrzeganie reguł gramatycznych stylu oficjalnego, należnych tytułów, właściwych nazw własnych, a także unikania stylu kolokwialnego. Normy protokolarne ściśle wyznaczają strukturę tekstu dyplomatycznego.

Na strukturę tekstu dyplomatycznego (noty dyplomatycznej) składają się następujące elementy: nagłówek (logo), numer kancelaryjny (sygnatura), nazwa noty dyplomatycznej, intytulacja, inwokacja, odezwa, formuły grzecznościowe (*la courtoisie*) początkowe i końcowe, treść noty dyplomatycznej, podpis (*la souscription*), miejscowość i data, adres.

Nagłówek (logo) to godło państwa odcisnięte w lewym górnym rogu, po nim w notach osobistych występuje nazwa własna (pełniona funkcja, imię i nazwisko), np. Minister Spraw Zagranicznych..., Ambasadorka Rzeczypospolitej Polskiej...

Numer kancelaryjny (sygnatura) umieszczany jest po lewej stronie pisma u góry pod nagłówkiem. W notach osobistych z reguły nie stawia się numeru kancelaryjnego.

⁷ T. Orłowski, *Protokół dyplomatyczny & etykieta*, Warszawa 2006; E. Pietkiewicz, *Protokół dyplomatyczny*, Warszawa 1998; J. Sutor, *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, Warszawa 2004.

Nazwę noty dyplomatycznej umieszcza się na początku nad tekstem głównym u góry, na wysokości trzech linii, np. *NOTA WERBALNA*, *NOTA OKÓLNA* itp. Nazwy nie stosuje się w notach osobistych.

Intytulacja, inwokacja, odezwa to tytuł lub godność osoby, do której nota jest skierowana, np. *Panie Ministrze*, *Ekscelencjo*, *Panie Ambasadorze*, itp. Rodzaj pozdrowienia przez wymienienie oficjalnego tytułu, często z tytułami godności adresata. W notach stosuje się tytuły kurtuazyjne i tytuły godności. Tytuły kurtuazyjne stosuje się w celu podkreślenia nadmiernej, wyszukanej grzeczności, galanterii, np. *Wasza Świątobliwość*, *Wasza Ekscelencjo*, *Wasza Wysokość*, *Wasza Królewska Mość*, *Szanowny Pan*, *Pan*. Tytuły godności łączą się z piastowanym urzędem państwowym: prezydent, przewodniczący, prezes rady ministrów, minister, wiceminister, ambasador, *chargé d'affaires*, *attaché* itp. Intytulacja umieszczona jest zazwyczaj *en vedette*, czyli oddzielnie u góry noty nad tekstem. Intytulacja może być pisana także *en ligne*, czyli jako pierwsze słowo pierwszego wiersza lub *dans la ligne*, czyli po paru słowach pierwszego zdania.

Formuła grzecznościowa (*la courtoisie*) – formuła grzecznościowa początkowa i końcowa.

Podpis (*la souscription*) jest stawiany po formule grzecznościowej końcowej, po prawej stronie pod tekstem, wyjątkowo po lewej stronie. Może też być więcej niż jeden podpis, np. w przypadku noty zbiorowej.

Ostatnim elementem noty dyplomatycznej jest podanie miejscowości i daty sporządzenia tekstu.

Architektonika noty dyplomatycznej w układzie wertykalnym pozwala wydzielić w tekście segmenty: informację i argumentację.

Informację stanowią: asercje, żądania i prośby, np.:

Stwierdzam w imieniu mego rządu, że konflikt pomiędzy Rosją a Polską powstał wskutek pogwałcenia nietykalności naszych przedstawicielstw w Moskwie i Piotrogradzie i przedłuża się z winy rządu radzieckiego. (NmszLW/22/XII/1918)

W uzupełnieniu depeszy radiowej z 29 stycznia Nr 1290, **komunikujemy** rządowi Republiki Radzieckiej, że w rezultacie drobiazgowego śledztwa przeprowadzonego przez komisję specjalną pod przewodnictwem członka sądu apelacyjnego p. Boniśławskiego, zostały aresztowane wszystkie osoby podejrzane o udział w zbrodni, popełnionej na członkach Komisji Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża. (NmszIP/7/II/1919)

W odpowiedzi na propozycje pokojowe Rady Komisarzy Ludowych Rosyjskiej Republiki Sowieckiej Rząd Rzeczypospolitej Polskiej **zawiadamia**, że jest gotów przystąpić do negocjacji i rozpocząć rozmowy z pełnomocnikami rosyjskimi poczynając od 10 kwietnia br. (NmszSP/27/III/1920)

Komunikując Panu powyższe, nie wątpię, że dojrzy Pan z mej strony troskę o przestrzeganie linii pokojowego postępowania i pojednania, którym jest natchniony rząd polski, oraz pragnienie uchylenia wszelkiego nieporozumienia, które by mogło choćby na jedną chwilę odwrócić uwagę powszechną od dzieła ekonomicznej odbudowy Europy, w której to akcji odbudowa Rosji zajmuje tak ważne miejsce. (NmszKS/22/IV/1922)

Żądamy zatem przyłączenia do Polski na zachodzie terytorium polskiego Śląska Cieszyńskiego, komitatów spiskiego i orawskiego. (NRoDm/25/II/1919)

Poza tym Polska **żąda** zwrotu całego pasa południowego Prus Wschodnich, który nie wchodzi w skład państwa polskiego, ale którego ludność jest bezsprzecznie polska, a odsetek jej sięga 71% (według oficjalnych statystyk szkolnych). (NDePo/28/II/1919)

Wobec pierwszorzędnej wagi tej kwestii dla państwa polskiego, co udowodniłszy powyżej Delegacja Polska **ma zaszczyt domagać się**, aby delegat Polski był dopuszczony do rozważania kwestii podziału pierwszej raty, do zapłacenia której Niemcy będą zmuszone. (NDePo/19/IV/1919)

Przypuszczając, iż klauzula, zapewniająca to prawo, została pominięta w projekcie traktatu tylko przez zapomnienie, **mamy zaszczyt prosić** Pana Panie Prezydencie, aby Pan polecił włączyć do tekstu traktatu następującą zasadę dodatkową: [...]. (NDePo/2/V/1919)

Argumentacja (łac. *argumentatio*) jest uzasadnieniem prawdziwości zdarzeń i słuszności relacji przekazanej w wypowiedzi⁸. Celem argumentacji w notach dyplomatycznych jest uzyskanie przychylności i zgody odbiorcy dla głównego celu perswazji. W notach dyplomatycznych argumenty są oparte na operacjach logicznych, oddzielających prawdę od prawdopodobieństwa (gr. *doxa*):

Dzięki nieustającemu i nielitościwemu uciskowi rządu rosyjskiego, cywilizacja polska osłabła na najdalszych krańcach naszych prowincji wschodnich, a odsetek ludności polskiej znacznie się obniżył. **Nie pragniemy** obecnie powrotu wszystkich dawnych prowincji polskich do przyszłego państwa, **a to nie tylko ze względu na** zasadę wolności, w imię której Sprzymierzeni prowadzili wojnę, **ale też i dlatego**, że byłoby to nawet niekorzystne dla przyszłej Polski. Nie chcemy bynajmniej wprowadzać do składu naszego państwa elementów nie dających się zasymilować, ani takich, których asymilacja byłaby połączona ze szkodą odradzającego się państwa.

⁸ Termin *argumentatum* (wywodzi się z gr. *agyros* – srebro, *argos* – biel, *argemon* – białko oczu, *arges* – lśniący biały, *enarges* – wyraźnie) oznacza: 1) proces rozumowania, 2) konkluzja wnioskowania, 3) przyczyna rzeczy, motyw, podstawa, 4) symboliczne przedstawienie, 5) przedmiot lub temat, zob. np. H. Lausberg, *Retoryka literacka. Podstawy wiedzy o literaturze*, przeł., oprac. i wstępem poprzedził A. Gorzkowski, Bydgoszcz 2002, s. 206–262.

Poprzestajemy na przyłączeniu do państwa polskiego, poza terytoriami stanowiącymi jednolitą całość etnograficzną, tych ziem jedynie, których procent ludności polskiej jest dostatecznie wysoki i które, dzięki kilkunastuletniej pracy kulturalnej i wspólności historycznej z Polską, należą bezsprzecznie do sfery wpływów polskich. (NRoDm/25/II/1919)

Na dyspozycję noty dyplomatycznej składają się segmenty: *exordium*, *narratio*, *peroratio*. *Exordium* jest początkiem noty dyplomatycznej, gdzie następuje wytyczenie celu noty. Najważniejszym składnikiem tej części noty jest pozyskanie życzliwości odbiorcy, tzw. *captatio benevolentiae* oraz zainteresowanie go sprawą:

Panie Ambasadorze! Zgodnie z życzeniem Waszej Ekscelencji, pospieszam przesłać Jej memoriał o terytorium przyszłego państwa polskiego wraz z objaśniającą mapą Polski. Memoriał ten, który zredagowałem i dostarczyłem Ministerium Wielkich Mocarstw kilka miesięcy temu, posiada jedynie charakter przygotowawczy [...]. Pozwalam sobie dołączyć do tego memoriału parę uwag. (NRoDm/25/II/1919)

Narratio to część noty dyplomatycznej, w której przedstawiane są fakty poparte argumentami. Ta część noty charakteryzuje się przejrzystością, zwięzłością i wewnętrzną spójnością:

Galicja jest starożytną dzielnicą państwa polskiego, do którego należała od czasów najdawniejszych aż do 1772 r. Wyjątek stanowi dla jej wschodniej części czas od 1091–1340.

Ludność Galicji wynosi 8025676 dusz (1910), osiadłych na 78490 km² i z tego według oficjalnej statystyki austriackiej 3200 tys. Używa języka ruskiego, a 4700 tys. – języka polskiego.

Ludność używająca języka ruskiego, zamieszkuje wschodnią część kraju i przedstawia tam 58,6% ogółu ludności. Wśród tej ludności dwa prądy narodowościowe, zwrócone przeciwko polskiemu panowaniu, zarysowały się w ciągu ostatniego pięćdziesięciolecia; jeden z nich, dzięki rosyjskiej propagandzie, dążył do zastąpienia języka ruskiego przez język rosyjski, drugi, protegowany przez rząd wiedeński, a później przez rząd berliński, starał się wytworzyć narodowość ruską, późniejszą ukraińską. W ciągu ostatnich dwudziestu lat, dzięki wzmożeniu się wpływów niemieckich w Europie środkowej i wschodniej, ruch ukraiński wziął górę. [...] (NDePo/28/II/1919)

Peroratio to końcowa część noty dyplomatycznej. Z reguły sumuje podstawowe punkty perswazji, niekiedy apeluje do uczuć:

Jednym słowem, wyrzekamy się 311007 km² terytoriów Polski 1772 r., których zwrotu moglibyśmy się domagać i 16,5 mln mieszkańców. Za to, poza granicami z 1772 r., żądamy 34386 km² z 3,3 mln mieszkańców.

Szczegóły, dotyczące zmian terytorialnych granic z 1772 r. i w ogóle cały nasz program terytorialny, są przedstawione w załączonym memoriale.

Zechciej Pan przyjąć, Panie Ambasadorze, wyrazy głębokiego poważania.

Roman Dmowski. (NRoDm/25/II/1919)

Ogólna sprawa, którą poruszamy, ma podstawowe znaczenie w sprawie mienia państwowego na obszarach odstąpionych i wyrażamy nadzieję, że nasz punkt widzenia spotka się z aprobatą Rady Najwyższej.

Zechce Pan przyjąć, Panie Przewodniczący, wyrazy naszego bardzo wysokiego szacunku.

Delegaci Pełnomocni Polski. Roman Dmowski. W. Grabski. (NDePo/30/IV/1919)

Nota dyplomatyczna to rodzaj pisma zawierającego poglądy państwa na sprawę będącą przedmiotem rokowań. To jeden z najważniejszych gatunków wypowiedzi dyplomacji. Dyplomacja jest instrumentem, za pomocą którego państwo wyraża i prowadzi swą politykę zagraniczną w stosunkach zewnętrznych. Noty dyplomatyczne to teksty regulowane przez normy grzecznościowe, ceremonialne oraz protokolarne.

Bibliografia

- Bellert I., *O pewnym warunku spójności tekstu*, [w:] *O spójności tekstu*, red. M.R. Majenowa, Warszawa 1971, s. 47–75.
- Boniecka B., *Lingwistyka tekstu. Teoria i praktyka*, Lublin 1999.
- van Dijk T.A., *Dyskurs jako struktura i proces*, przeł. G. Grochowski, Warszawa 2001.
- van Dijk T.A., *Contextual knowledge management in discourse production. A CDA perspective*, [in:] *A New Agenda in (Critical) Discourse Analysis*, R. Wodak, P. Chilton, Amsterdam 2005, p. 71–100;
- van Dijk T.A., *Badania nad dyskursem*, [w:] *Współczesne teorie socjologiczne*, t. 2, red. A. Jasińska-Kania, L.M. Nijakowski, J. Szacki, M. Ziółkowski, Warszawa 2006, s. 1020–1046;
- van Dijk T.A., *Kontekstualizacja w dyskursie parlamentarnym. Aznar, Irak i pragmatyka kłamania*, [w:] *Krytyczna analiza dyskursu. Interdyscyplinarne podejście do komunikacji społecznej*, red. A. Duszak, N. Fairclough, Kraków 2008, s. 215–244.
- Duszak A., *Tekst, dyskurs, komunikacja międzykulturowa*, Warszawa 1998.
- Gajda S., *Podstawy badań stylistycznych nad językiem naukowym*, Warszawa 1982.
- Grzegorzczak R., *Głos w dyskusji o pojęciu tekstu i dyskursu*, [w:] *Tekst. Problemy teoretyczne*, red. J. Bartmiński, B. Boniecka, Lublin 1998, s. 37–43.
- Ikanowicz C., Piekarski J.W., *Protokół dyplomatyczny – dobre obyczaje*, Warszawa 2000.
- Kawka M., *Dyskurs i tekst w świetle uwarunkowań konsytuacyjnych i kontekstualnych*, „Polonica” 1998, nr 19, s. 31–40.
- Labocha J., *Tekst, wypowiedź, dyskurs*, [w:] *Styl a tekst*, red. S. Gajda, M. Balowski, Opole 1996, s. 49–53.

- Lausberg H., *Retoryka literacka. Podstawy wiedzy o literaturze*, przeł., oprac. i wstępem poprzedził A. Gorzkowski, Bydgoszcz 2002.
- Orłowski T., *Protokół dyplomatyczny & etykieta*, Warszawa 2006.
- Pietkiewicz E., *Protokół dyplomatyczny*, Warszawa 1998.
- Sutor J., *Prawo dyplomatyczne i konsularne*, Warszawa 2004.

Abstract

Properties diplomatic language text

The diplomatic note is a type of letter containing the views of the State on the subject matter of the negotiations. This is one of the most important genres of expression diplomacy. Diplomacy is the instrument by which the State establishes and conducts its foreign policy in external relations. Diplomatic notes are texts governed by the norms of politeness, ceremonial, and the protocol.